

Zondag 16 augustus 2026
negende van de zomer

Lezing uit het eerste testament: Jesaja 56, 1-7

Lied: 'Levend Woord' (t. Jannet Delver, m. Mariëtte Harinck)

Evangelielezing: Matteüs 14, 34-36

Acclamatie: 'Herr, erbarme dich' (m. Peter Janssens)

Overweging

We beginnen eens met een plaatje.

Foto 1: beeld Petrus in Sint Pieter – hersteld

Daar is hij dan. Degene die in de bijbel staat voor ieder van ons. Degene die over water naar Jezus toe wil lopen. Een beeld van Arnolfo di Cambio, zegt men, uit de 13de eeuw. Gemaakt uit brons. De sleutel van de hemelpoort in zijn linkerhand. Met zijn rechter maakt hij een zegenend gebaar.

Waar is dit beeld te zien?
In de Sint Pieter in Rome.
Maar er klopt iets niet aan dit beeld...
Dit moet een replica zijn die ergens anders staat.
Want het beeld in de Sint Pieter ziet er zó uit:

Foto 2: beeld Petrus Sint Pieter van Arnolfo di Cambio

Kijk, dit is hem. Hij heeft een afgesleten rechtervoet. Ook zijn linkervoet is niet helemaal meer intact. Van opzij is het nog iets beter te zien:

Foto 3: beeld Petrus van opzij

In de loop van eeuwen hebben miljoenen pelgrims de voeten aangeraakt. Spraken ze inwendig een gebed uit – Petrus, bescherm mij, zegen mij, ga met mij mee. En dan raakten ze zijn voeten aan.

Er zijn denk ik talloze voorbeelden te noemen van geloof dat met aanraken te maken heeft. Afgelopen vrijdag waren Henk en ik in de Grote Kerk in Naarden. Daar kun je de steigers beklimmen en de schilderijen in het tongewelf van dichtbij bekijken.

Het kan nog enkele weken; is zeer de moeite van de klim waard.

Na afloop liepen we nog een rondje door de kerk. Een audiotour vertelde allerlei interessante dingen. Zoals over deze pilaar.

Foto 4: pilaar in de Grote Kerk Naarden

In het zandsteen van de pilaar staan diepe krassen. Men vermoedt dat kerkgangers die in de pilaar hebben gekerfd. In de 16de eeuw werden dorpen en steden geteisterd door de pest. Men dacht dat het poeder van de zandstenen pilaren mensen van de ziekte zou genezen. De pilaren dragen immers een heilig gebouw. Daar zou heilzame kracht vanuit gaan.

Vanmorgen vertelt ook Matteüs over het heilzame effect van aanraken. Zieken komen bij Jezus en raken de zoom van zijn kleed aan. 'En iedereen die dat deed werd genezen en was volkomen gezond.' Zo zijn er meer verhalen te noemen. Dat van de vrouw die al twaalf jaar aan bloedverlies lijdt en die geneest wanneer ze Jezus' bovenkleed aanraakt (Mk 5, 25-34, Lk 8, 43-48, Mt 9, 20-22). Dat van Jezus die met speeksel de ogen van een blinde geneest (Joh 9, 1-7, Mk 8, 22-26).

Zwarte dia

Hoe reageren wij hierop?
Met schouderophalen?
Of met de gedachte: waarom zij wel en wij niet?
Of nog anders?
Zelf sta ik vrij argwanend tegenover bijgeloof en magisch denken. Althans, dat wat ik zie als bijgeloof en magisch denken. Omdat het een manier kan zijn waarop je denkt grip te hebben op de werkelijkheid. Zoals je als kind kunt denken: als ik alle zwarte tegels oversla en alleen op de witte stap, wordt mama weer beter... Terwijl ik weet: het is een illusie. Je krijgt er geen grip mee op de werkelijkheid. Het leven wordt er niet zekerder door. Het leven blijft een groot en spannend avontuur. En het is feitelijk elke morgen een wonder als je weer wakker wordt.

En toch.

Je kunt je ook afvragen: is het nodig om alles te begrijpen, te overwegen, te analyseren? Maken we dan niet teveel een denksport van geloven? Ik weet van mensen die bij een uitvaart altijd even de kist aanraken. Ook weer dat aanraken. Dan denken ze vast niet: als ik de kist aanraak, blijf ik voorlopig in leven. Eerder is het een moment waarin je verbondenheid uitdrukt met de overledene – zelfs al is hij of zij daar niet echt, zelfs al is het een lichaam zonder ziel daar in die kist.

Aanraken. Kan het een uiting van geloof zijn? Geloof dat geen magisch denken is, dat niet de illusie heeft de werkelijkheid te kunnen beheersen; dat wel wezenlijk is en iets met je doet, iets teweeg brengt, iets in jouzelf aanraakt?

We zongen een lied over aanraken. 'Woord door klank, door heiligheid aangeraakt vloeit als purperrood bloed uit de hemel...' Een lied van Jannet Delver. Ze bewerkte daarvoor een tekst van de middeleeuwse abdis en mystica Hildegard von Bingen. Ze maakte van haar woorden een lied voor nu. Mariëtte Harinck componeerde er onweerstaanbare muziek bij.

Het lied gaat één en al over aanraken. Over waarneming met de zintuigen. Het vertelt hoe het Woord tot ons komt. Niet door leerstellingen. Niet door dogma's of afspraken, geloofswaarheden of regels. Maar als hemels bloed dat door onze aderen stroomt, dat ons hart doet kloppen en zuurstof geeft, dat liefde is, liefde als dauw in de vroege morgen die alles bedekt.

Het lied besluit met een driemaal gezongen belofte. Alsof het ons iets wil inprenten dat we niet mogen vergeten, iets wat we in het geheugen van ons hoofd en al onze spieren en zintuigen moeten opslaan: nooit houdt het stromen op! Zelfs koude adem van dood (ook weer een zintuiglijk beeld) kan dit Woord niet weerstaan.

Dit roept nog andere vragen op: kunnen we ons geloof misschien ook *teveel* beperken tot ons hoofd? Zijn we teveel nadruk gaan leggen op wetenschappelijke kennis en rationeel denken? Durven we bijvoorbeeld onze intuïtie serieus te nemen?

Wordt ons geloof rijker wanneer we het evenwichtiger verdelen tussen ons hoofd en onze zintuigen?

De rooms-katholieke kerk heeft daar van oudsher meer feeling mee. Kaarsen, wierook, beelden en glas-in-loodramen, versieringen – allemaal zijn ze gericht op onze zintuigen.

De Reformatie maakte er korte metten mee: het leidde af van waar het écht om gaat, namelijk het Woord. Dat het tongewelf in de Grote Kerk van Naarden gespaard bleef is bijzonder. Daar kun je trouwens nog steeds zandsteen van de pilaren krabben – mits er niemand kijkt. Het aanraken van de voeten van Petrus is in de Sint Pieter helaas niet meer mogelijk.

Foto 5: beeld Petrus met hek eromheen

Ik denk dat we de tijd voorbij zijn waarin geloof betekende dat je moest instemmen met dogma's – althans, in de Eshof. En gelukkig in nog veel meer

gemeenten. Jesaja rekent zelfs al af met dit geloof. De vreemdeling is geen buitenstaander meer. De eunuch is niet meer onrein. Ieder die de weg van God wil gaan, ieder die recht doet, telt mee. Niet normen en voorschriften zijn leidend, maar hoe je leeft en met de ander omgaat. Niet theologische lessen zijn belangrijk, maar of liefde je leidraad is in wat je doet en zegt. God heft grenzen op die door mensen zijn getrokken.

De zieken die naar Jezus komen zoeken geen theologische lessen. Ze zoeken aanraking. Ze verlangen naar fysieke aanraking, naar zintuiglijke ervaring. Ze worden genezen, vertelt het verhaal: die aanraking is voor hen een directe poort naar vervulling. Naar de ervaring dat God dichtbij is, misschien wel. Zoals het aanraken van de voeten van Petrus het voor de pelgrims was. Is het niet onbegrijpelijk dat daar nu een hek voor staat; dat aanraken niet meer *mág*?

God raakt ons niet aan via een knappe theorie. Hij raakt ons aan via de tastbare werkelijkheid.

Zwarte dia

Het is mooi dat we in september de kans krijgen er zelf ervaring mee op te doen: met geloven via de tastbare werkelijkheid. Jantine Dijkstra en Feije Duim nemen ons mee in een workshop dichten en schilderen. Een zintuiglijk bezig zijn met geloof. Op 1 en 10 september – in de nieuwsbrief staat alles hierover te lezen, je kunt je er nog voor opgeven.

Willen, *dú*rven wij zo met geloof bezig te zijn? Als niet enkel iets wat we willen *denken* maar ook wat we willen *ervaren*? Durven we te vertrouwen op die onderhuidse levensstroom?

Durven we met verf aan de gang, en met intuïtief gevonden woorden, en met die workshop mee te doen?

Je hoeft er niet voor terug te schrikken: het hoeft niet perfect te worden. Zegt God bij monde van Jesaja. Zoals de eunuch, die lichamelijk niet 'volmaakt' is, even welkom is als ieder ander. De zoom van de mantel is er ook voor hem.

Jannet Delver, in het spoor van Hildegard von Bingen, zegt: het Woord van God is geen droge tekst op papier. Het is als purperrood bloed uit de hemel. Het gaat onderhuids en geeft zuurstof. Het is voelbaar. Hoorbaar. Tastbaar. En het brengt ons tot bloesem.

Muziek

Lied: 'Noyana' (m. trad. Zulu)